

Мирослав Самарџић, ПОЛОЖАЈ МАЊИНА У
ВОЈВОДИНИ, (Друго, измењено издање)
Београд, Центар за антиратну акцију, 1999.

Тема студије Мирослава Самарџића, публицисте из Зрењанина, је област остваривања права припадника националних мањина у Војводини у области образовања, информисања и службене употребе мањинских језика и писама. Аутор је у осам одељака извршио темељни приказ тренутног стања у овој области, уводећи нас у тему са прегледом правних прописа, који регулишу ову област. Следећи одељак је преглед националног састава становништва Војводине, који у себи носи доста мањкавости, јер је последњи попис рађен 1991. године, пре рата на територији бивше

Југославије. Аутор у овом одељку констатује чињеницу да су избеглице у Војводини посебно насељене у општине и средине које су по последњем попису имале висок проценат припадника националних мањина и Југословена (стр.43). У трећем одељку аутор приказује стање у образовању на језицима мањина, које показује да се наставља тренд смањивања броја ученика на језицима мањина. Ова ситуација је повољнија у општинама где су мањине у већем броју; односно имају већину у популацији. Једновремено, квалитет извођења наставе је врло неуједначен, што се посебно уочава у извођењу наставе у средњим школама, хроничан је недостатак наставног кадра, просторних капацитета, недостатак самоорганизовања родитеља (посебно у сеоским срединама), критеријуми за отварање наставних одељења нису исти за припаднике националних мањина и припаднике већинског народа, програми недовољно третирају наставне садржаје из националне прошлости и културе мањина, сувише су оптерећени идеологијом, традиционализмом и дневном политиком, не постоји мултикултурни приступ проблемима, не негују етничку и културну толеранцију, нису подстицајни за дугорочно грађење дијалога различитих националних колективитета. Слична је ситуација и у области издавачке и информативне делатности. Листови на језицима мањина су у доста тешкој материјалној ситуацији, немају модерну опрему, а неки (*Hlas ludu*) кубуре и са пословним простором. Уређивачки кадар у средствима мањина је под стриктним контролом владајуће партије, која их поставља и врши надзор, и врло често "чисти" неподобне новинаре и редакције. Средства која им додељује Скупштина АПВ, као формални оснивач, су скромна, јер ни сама скупштина нема импресивни буџет, пошто је врло зависна од буџетских средстава Владе Србије. Што се тиче службене употребе језика, нормативна регулатива и пракса је доста неуједначена, јер у неким срединама се поштују законске одредбе, док са већином општина то није случај. Пракса занемаривања коришћења језика мањина у службеној употреби није битније измењена ни у општинама где су на локалном нивоу власт освојиле коалиције Заједно и Војводина, тако да су табле и у овим општинама остале једнојезичне. Мањине у Војводини нису избориле право на пропорционалну заступљеност у органима управе и власти. Њихово право да оснивају своје странке и изборе улазак у парламенте свих нивоа је у пракси дерогирано повећањем броја изборних јединица, чиме је де факто поништен цензус од 5%, што представља непремостиву препреку за улазак странака мањина у парламенте. Са оваквим изборним решењима само Мађари, захваљујући својој бројности, имају реалне шансе да "прокрче" пут до парламента. Од националних групација које партиципирају у локалним скупштинама, Југословени, Хрвати и Роми су исподпросечно заступљени у њима, Црногорци и Срби су пренаступљени, док су остале националности заступљене приближно њиховом учешћу у популацији. Занимљив је податак да Скупштина АП Војводине нема податке о националној припадности њених посланика! У одељку о политичком организовању мањина и програмима за решавање мањинских питања, аутор даје основне податке о странкама мањина, те њихове предлоге за решавање проблема, као и Нацрт законског предлога РДСВ о слободама и правима мањина и њихових припадника. У закључку аутор говори о положају мањина у Војводини од 1988-1997. Ово је период знатне рестрикције ранијих права националних мањина, ескалација српског национализма, редукција аутономних права

Војводине, распад СФРЈ и друго. Такође, ово је и период физичког насиља над припадницима хрватске мањине у Бачкој и Срему, као и њиховог масовног иселавања. У овом су периоду припадници мањина искључени из управљачког слоја, а напуштен је и ранији систем заступљености по "националном кључу". Утицај које поједини екстремисти имају у Војводини озбиљно је упозорење да поново може доћи до знатних етничких напетости у покрајини.

Студија Мирослава Самарџића је квалитетан захват у ову проблематику, са обиљем података, те већ сада незаобилазно штиво за све оне који хоће да имају изоштренији приступ овој области, али и за оне који по први пут долазе у додир са комплексношћу положаја и права националних мањина у Војводини.

мр Душко С. Радосављевић

Небојша Кузмановић, КЈЕРКЕГОРОВЕ СФЕРЕ
ЕГЗИСТЕНЦИЈЕ, Сретски Карповици, Кривови

Књига "Кјеркегорове сфере egzистенције" Небојше Кузмановића представља допринос домаћој филозофској литератури. У питању је књига монографског типа, посвећена једном уже дефинисаном кругу проблема везаних за филозофске концепције данског мислиоца Серена Кјеркегора, родоначелника филозофије egzистенције и egzистенцијализма.

Кузмановић је испољио познавање Кјеркегорових главних радова, као и способност да указује на битне проблеме који проистичу из усталом, коректно изложених, Кјеркегорових ставова. Овај учинак би требало нагласити, пошто карактер и стил текстова данског филозофа-уметника (како га Кузмановић третира), објективно отежава појмовно обухватање и излагање. Метафоричан, често полемички оштар, још чешће есејистички отворен, а увек за појмовно мишљење неподношљиво личан, Кјеркегоров "говор" је требало преводити у појмовно јаче организоване кругове, дисциплиновати његове слике, истицати консекуенце које следе из одређених Кјеркегорових теза, а притом остати веран не само слову, већ пре свега духу његове мисли: задатак који Кузмановић углавном, добро испуњава. Као посебну вредност Кузмановићевог дела о сферама egzистенције код Кјеркегора, ваљало би истаћи пажљиве анализе душевних својстава сваког од три ступња који су по Кјеркегору, могући као човеков основни став: естетички, етички и религиозни, као и приказе типичних ликова за сваки од ових стадијума и његових варијанти. У овим деловима налази се и сасвим јасна информативна вредност Кузмановићевог рада.

У оквиру ових анализа, најзанимљивије и најдалекосежније чини се са су оне које се тичу религиозног животног стадијума: на више места нас Кузмановић, следећи Кјеркегорове мисли, уводи у сопствена размишљања о религији и важније, човековој потпуној изолованости, која је безнађе и бесмисленост. За Кјеркегора то је хришћански лични Бог, који је апсолутно трансцендентан и ирационалан, за Хегела то је светски дух, који је такође трансцендентан и рационалан, за Маркса то је будуће друштво, без противречности, које је рационално, али и трансцендентно. А за индивидуу, која је ослобођена свих ових општости, то је други човек као иманентност - као човек који је сада и овде." Овим ставом, али и приказима Маркове и Кјеркегорове критике религије, Кузмановић показује одређену блискост са мишљењима критичке теорије и њених комуникативно теоријских деривата.

Књига Небојше Кузмановића, "Кјеркегорове сфере egzистенције", представља рад једног младог филозофа, који је успео да покаже на који начин једна мисаона позиција из прве половине XIX века и данас задржава своју, сасвим јасно одређену, актуелност.

Саша Радојчић